

Αρείου Πάγου: 583/1997

Πηγή: Ποινικά Χρονικά ΜΗ/98 σελ. 138

Αναιρείται ως προς έναν των αναιρεσιόντων η προσβαλλόμενη καταδικαστική απόφαση για ανθρωποκτονία εξ αμελείας λόγω απόλυτης ακυρότητας, διότι το δικαστήριο χώρισε στην έκδοση της αποφάσεώς του χωρίς αυτός προηγουμένως να απολογηθεί. Δεν επήλθε απόλυτη ακυρότητα ως προς τους λοιπούς συγκατηγορούμενους εκ της μη απολογίας ενός εξ αυτών. Δεν εφαρμόζεται το άρθρο 469 ΚΠΔ στο εξ αμελείας έγκλημα, διότι σε αυτό δεν υφίσταται συμμετοχή. Δεν δημιουργείται ακυρότητα εκ του άρθ.366 παρ. 1 ΚΠΔ, αφού οι αναιρεσιόντες δεν ζήτησαν να υποβάλλουν ερωτήσεις στον συγκατηγορούμενό τους. Έννοια του δια παραλείψεως τελούμενου εγκλήματος κατά το άρθρο 15 ΠΚ. Πότε υπάρχει ιδιαίτερη νομική υποχρέωση κατά την έννοια του άρθ. 15 ΠΚ. Πότε υπάρχει αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της παραλείψεως και του αποτελέσματος. Στοιχεία αμέλειας. Αιτιολογημένη καταδίκη για ανθρωποκτονία εξ αμελείας των λοιπών αναιρεσιόντων, οι οποίοι αφού ενήργησαν εξόρυξη μεγάλων ποσοτήτων χώματος από τάφρο που άνοιξαν για την επίστρωση δημοτικών οδών κατά τρόπον ώστε να δημιουργηθεί λάκκος διαμέτρου 20 και βάθους 1,70 μέτρων, κοντά στον οποίο υπήρχαν σχολεία, σπίτια, κέντρα υγείας και δρόμος, δεν φρόντισαν για την άρση της επικίνδυνης κατάστασης που οι ίδιοι δημιούργησαν, με αποτέλεσμα να πνιγεί το θύμα που, παίζοντας κοντά στο γεμάτο λάκκο, γλίστρησε και έπεσε μέσα σε αυτόν. Δεν συνιστά αντίφαση η διαφορά απόψεων μεταξύ πλειοψηφίας και μειοψηφίας των μελών του δικαστηρίου.

Προεδρεύων: ο αντιπρόεδρος Δ. Γουρναράκης

Εισηγητής: ο Αρεοπαγίτης Π. Μάκος

Εισαγγελεύς: Δ. Δωρής

Δικηγόρος: Β. Δημακόπουλος

Επειδή από τη διάταξη του άρθρου 171 παρ. 1 εδ. δ' του ΚΠΔ προκύπτει ότι η μη τήρηση των διατάξεων που καθορίζουν την εμφάνιση, εκπροσώπηση και υπεράσπιση του κατηγορουμένου, επιφέρει απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας μόνον ως προς αυτόν, τον κατηγορούμενο και όχι ως προς τους συγκατηγορούμενούς του. Στην προκειμένη περίπτωση, όπως προκύπτει από τα πρακτικά της δίκης, κατά την οποία εκδόθηκε η προσβαλλόμενη υπ' αριθμ. 10.741-10.742/1996 απόφαση του Τριμελούς Εφετείου Αθηνών, το δικαστήριο χώρισε στην έκδοση της αποφάσεώς του, με την οποία καταδίκασε τους κατηγορούμενους-αναιρεσιόντες για ανθρωποκτονία εξ αμελείας, χωρίς προηγουμένως να κληθεί από τον διευθύνοντα στη συζήτηση και να απολογηθεί ο εξ αυτών Ι.Κ., που ήταν παρών. Επομένως υφίσταται από την αιτία αυτή απόλυτη ακυρότητα η οποία δημιουργεί τον από το άρθρο 510 παρ. 1 εδ. Α' του Κ.Π.Δ. προβλεπόμενο λόγο αναιρέσεως για τον ως άνω κατηγορούμενο-αναιρεσιόντα Ι.Κ., γι' αυτό και πρέπει κατ' αποδοχήν του από το ως άνω άρθρο 3^{ου} λόγου της αναιρέσεώς του να αναιρεθεί εν μέρει η προσβαλλόμενη απόφαση ως προς αυτόν και να παραπεμφθεί κατά τούτο η υπόθεση, σύμφωνα με το άρθρο 519 Κ.Π.Δ. για νέα συζήτηση στο ίδιο δικαστήριο, διότι είναι δυνατή η σύνθεσή του από άλλους δικαστές, εκτός από εκείνους που δίκασαν προηγουμένως. Ως προς τους λοιπούς συγκατηγορούμενους του Ι.Κ. (αναιρεσιόντες Α.Π. και Σ.Μ.) ο 3^{ος} λόγος της αναιρέσεώς των ότι εκ της ανωτέρω αιτίας (μη απολογίας του Ι.Κ.) επήλθε απόλυτη ακυρότητα της ενώπιον του ως άνω δικαστηρίου διαδικασίας και ως προς αυτούς, πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος, διότι ούτε το άρθρο 469 Κ.Π.Δ. έχει εν προκειμένω εφαρμογήν, αφού τούτο απαιτεί συμμετοχή, η οποία δεν υφίσταται επί των εξ αμελείας εγκλημάτων, ούτε εκ του άρθρου 366 παρ. 1 εδ. τελευταίο του ΚΠΔ δημιουργείται καμία ακυρότητα, αφού οι αναιρεσιόντες δεν ισχυρίζονται ούτε επικαλούνται ότι ζήτησαν από την διευθύνοντα τη συζήτηση να υποβάλουν ερωτήσεις μέσω αυτού στον παραπάνω συγκατηγορούμενό τους και εκείνος τους αρνήθηκε και αν προσέφυγαν για τούτο στο δικαστήριο.

Επειδή κατά το άρθρο 15 του Π.Κ «όπου ο νόμος για την ύπαρξη αξιόποινης πράξης απαιτεί να έχει επέλθει το αποτέλεσμα, η μη αποτροπή του τιμωρείται, όπως η πρόκλησή του με ενέργεια, αν ο υπαίτιος της παραλείψεως είχε ιδιαίτερη νομική υποχρέωση να παρεμποδίσει

την επέλευση το αποτελέσματος». Η διάταξη προβλέπει το δια της παραλείψεως τελούμενο έγκλημα, το οποίο θεωρείται υφιστάμενο, οσάκις αυτός που παρέλειψε να αποτρέψει την επέλευση του αποτελέσματος ανήκοντος στην αντικειμενική υπόσταση ορισμένου εγκλήματος τελέσεως, τιμωρείται, όπως αυτός ο οποίος δι' ενεργείας παρήγαγε αποτέλεσμα, δηλαδή ο δράστης του εγκλήματος τελέσεως. Υπόκειται ειδική μορφή εγκλήματος, δεδομένου ότι η αντικειμενική υπόστασή του τελείται όχι μόνον δι' ενεργείας, αλλά και δια παραλείψεως, ισουμένης νομικώς προς την δι' ενεργείας παραγωγή του αποτελέσματος. Όχι όμως οποιαδήποτε παράλειψη με εγκληματικό αποτέλεσμα κατά την αντικειμενική υπόσταση εντάσσεται στην έννοια του δια παραλείψεως τελουμένου εγκλήματος αλλά μόνον όταν ο φερόμενος ως παραλείψας είχε ιδιαίτερη νομική υποχρέωση να παρεμποδίσει την επέλευση του αποτελέσματος. Η υποχρέωση αυτή μπορεί να πηγάζει είτε από ρητή διάταξη νόμου ή σύμπλεγμα νομικών καθηκόντων, που συνδέονται με ορισμένη έννομη σχέση του υπόχρεου είτε από σύμβαση είτε από προηγούμενη συμπεριφορά του υπαιτίου από την οποία δημιουργήθηκε ο κίνδυνος του εγκληματικού αποτελέσματος. Προϋποτίθεται ότι θα υπάρχει αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της παραλείψεως και του εγκληματικού αποτελέσματος, ο οποίος θεωρείται υφιστάμενος, όταν στη συγκεκριμένη περίπτωση είναι δεδομένη η αποχή εξ ορισμένης ενεργείας, η οποία, αν επεχειρείτο, θα παρεκώλυε την εκτέλεση του εγκλήματος. Εξάλλου, κατά μεν το άρθρο 302 του Π.Κ. «όποιος επιφέρει από αμέλεια τον θάνατο άλλου τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών», κατά δε το άρθρο 28 ιδίου Κώδικα, από αμέλεια πράττει όποιος από έλλειψη προσοχής, την οποία ώφειλε κατά τις περιστάσεις και μπορούσε να καταβάλει, είτε δεν προέβλεψε το αξιόποινο αποτέλεσμα, που προκάλεσε η πράξη του, είτε το προέβλεψε ως δυνατό, πίστεψε όμως ότι δεν θα επήρχετο. Από τις διατάξεις αυτές προκύπτει ότι, προκειμένου να διακριβωθεί η εξ αμελείας ποινική ευθύνη φυσικού προσώπου, λαμβάνονται υπόψη αφενός μεν οι αντικειμενικές περιστάσεις υπό τις οποίες τελέσθηκε η πράξη, για να κριθεί, αν καταβλήθηκε από το δράστη η επιβαλλόμενη προσοχή σε κάθε μετρίως συνετό άνθρωπο από τους νομικούς κανόνες, την κοινή πείρα και λογική και αφετέρου οι προσωπικές ικανότητες του δράστη, για να κριθεί, αν μπορούσε να προβλέψει και αποφύγει το αξιόποινο αποτέλεσμα, το οποίο προήλθε από την πράξη ή παράλειψη και τελεί σε αιτιώδη συνάφεια. Στην προκειμένη περίπτωση, όπως προκύπτει από το αιτιολογικό της προσβαλλόμενης απόφασεως, το Τριμελές Εφετείο Αθηνών, που την εξέδωσε, δέχθηκε, κατά την ανέλεγκτη περί τα πράγματα κρίση του, που τη στήριξε στα αναφερόμενα αποδεικτά μέσα, τα οποία στάθμισε και αξιολόγησε, τα ακόλουθα πραγματικά: «Οι Α.Π., χειριστής μηχανήματος, Σ.Μ., εργολάβος χωματοουργικών εργασιών, και Ι.Κ. Δήμαρχος Στυλίδας, ενήργησαν στη Στυλίδα από τον Φεβρουάριο 1989, μετά από σχετική έγκριση του Δήμου Στυλίδας διαδοχική εξόρυξη μεγάλων ποσοτήτων χώματος από τάφρο που άνοιξαν για την επίστρωση δημοτικών οδών του Δήμου αυτού, κατά τρόπο ώστε να δημιουργηθεί λάκκος διαμέτρου 20 μ. και βάθους 1,70 μ., που κατά τις βροχοπτώσεις γέμιζε με βροχόνερα και αποτελούσε, ιδιαίτερα απ' το λόγο ότι κοντά σε αυτόν υπήρχαν Σχολείο, σπίτια, κέντρο υγείας και δρόμος, διαρκή κίνδυνο πνιγμού των κατοίκων του Δήμου και διερχομένων, στους οποίους ήταν προσιτός και ιδιαίτερα των παιδιών που έπαιζαν γύρω και περνούσαν δίπλα από αυτόν (λάκκο). Από έλλειψη δε της προσοχής, την οποία ώφειλαν από τις περιστάσεις και μπορούσαν να καταβάλλουν, δεν προείδαν τον κίνδυνο αυτό που αποτελούσε αληθινή παγίδα για τους απρόσεκτους και τα παιδιά και δεν φρόντισαν για την άρση της επικίνδυνης αυτής κατάστασης, την οποία οι ίδιοι δημιούργησαν, με την λήψη των αναγκαίων μέτρων για την φύλαξη ή περίφραξη του λάκκου και την παρεμπόδιση της προσέγγισης και πτώσης μέσα σε αυτόν των απρόσεκτων ή των παιδιών, που δεν είχαν συναίσθηση του κινδύνου, με αποτέλεσμα την 3-6-1989 ο ηλικίας πέντε (5) μόλις ετών Θ.Π. να προσεγγίσει τον λάκκο κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού του, να γλιστρήσει και να πέσει μέσα σε αυτόν και να πνιγεί». Ακολούθως το δικαστήριο κήρυξε ενόχους τους κατηγορούμενους ανθρωποκτονίας εξ αμελείας και τους καταδίκασε σε ποινή φυλάκισεως 15 μηνών τον καθένα, την οποία ανέστειλε επί τριετία. Με αυτά που δέχθηκε το Εφετείο διέλαβε στη προσβαλλόμενη απόφασή του την απαιτούμενη από τις διατάξεις των άρθρων 93 παρ. 3 του Συντάγματος και 139 του Κ.Π.Δ. ειδική και εμπεριστατωμένη αιτιολογία, αφού εκθέτει σ' αυτήν με σαφήνεια, πληρότητα και χωρίς αντιφάσεις τα πραγματικά περιστατικά, τα οποία αποδείχθηκαν από την ακροαματική διαδικασία, που συγκροτούν την αντικειμενική

και υποκειμενική υπόσταση της ως άνω αξιοποιήσιμης πράξεως, για την οποία καταδικάσθηκαν οι αναιρεσιόντες, τις αποδείξεις από τις οποίες συνήγαγε αυτά, καθώς επίσης, και τους συλλογισμούς με βάση τους οποίους έκανε την υπαγωγή τους στις ουσιαστικές ποινικές διατάξεις, που εφάρμοσε, τις οποίες ούτε ευθέως ούτε εκ πλαγίου παραβίασε. Επομένως, οι περί του αντιθέτου λόγοι, με τους οποίους οι αναιρεσιόντες ζητούν την αναίρεση της προσβαλλομένης αποφάσεως για έλλειψη αιτιολογίας και νομίμου βάσεως πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμοι. Ειδικότερα, η αντιφατικότητα των αιτιολογιών μεταξύ τους ή προς το διατακτικό της αποφάσεως δεν κρίνεται από τις αυτονόητες άλλωστε διαφορές απόψεων πλειοψηφίας και μειοψηφίας της αποφάσεως, τόσο ως προς την έκθεση των ποροκυψάντων πραγματικών περιστατικών, όσο και ως προς την αξιολόγηση και τα συναγόμενα συμπεράσματα. Επομένως σε όσα τους σημεία οι προαναφερθέντες λόγοι αναφέρονται σε τέτοιες διαφορές πλειοψηφίας και μειοψηφίας ως προς τα αίτια που προκάλεσαν το συμβάν, απαραδέκτως προβάλλονται και είναι ως εκ τούτου απορριπτέοι, αφού δεν στηρίζονται στις παραδοχές της πλειοψηφίας, η οποία κατ' άρθρο 371 παρ. 2 Κ.Π.Δ. αποτελεί και την απόφαση του δικαστηρίου. Κατ' ακολουθία των ανωτέρω πρέπει να απορριφθούν οι υπό κρίση αναιρέσεις των Α.Π. και Σ.Μ. και να καταδικαστούν οι αναιρεσιόντες αυτοί στα δικαστικά έξοδα.